

...Tončkina pot ...

45^{let}

Zbornik zaposlitev VDC Tončke Hočevar

...Tončkina pot ...

45^{let}

Zbornik zaposlitev VDC Tončke Hočevar

*VDC Tončke Hočevar
Ljubljana 2013*

Zaposlitev pod posebnimi pogoji kot aktivno državljanstvo

Koncept aktivnega državljanstva predvideva aktivno udeležbo posameznikov v delovanje družbe, s čimer se krepi čut ljudi za odgovornost in solidarnost ter posredno občutek pripadnosti in vključenosti v družbo. V našem zavodu aktivno državljanstvo vidimo kot koncept, ki se oblikuje skozi razvoj občutka pripadnosti skupnemu družbenemu in kulturnemu okolju, kar nam uspeva skozi izvajanje socialno varstvene storitve zaposlitev pod posebnimi pogoji. Pred vami je zbornik, ki vas vodi skozi 45 letno pot zavoda, ki je kot pionirsko delo na področju skrbi za odrasle osebe z motnjo v razvoju prispeval k razvoju različnih zaposlitvenih programov in s tem omogočal vključenim v storitev aktivno vključevanje v delovno okolje.

Pregled pokaže na pestrost programov, ki so se z leti glede na potrebe trga in sposobnosti uporabnikov spreminjali. Stremeli smo k uresničevanju uporabnikovih idej in ustvarjalnosti in prizadevnosti. Skozi delo so pridobili na občutku koristnosti in samopotrditve.

Ponosni smo na prehojeno pot, ki je polna prijetnih trenutkov, dogodivščin, izkušenj in učenja, včasih je bilo potrebno tudi več vztrajnosti in zagnanosti za uveljavljanje zakonskih pogojev za izvajanje storitve.

Pred nami so visoki izzivi in dosegljivi cilji. Merilo uspeha našega dela bodo doseženi rezultati. Tudi v prihodnje bomo ustvarjali možnosti za prilagojeno delovno okolje in nove oblike zaposlitve.

S celostnim pristopom in podporo uporabnikov v vseh segmentih vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji lahko dosežemo delovno aktivnost in delovni prispevek kot sinergični učinek.

Praznovanje 45. obletnice obstoja je tudi priložnost za zahvalo sodelavcem, ki stojijo za uporabniki, jih usmerjajo in vzpodbujajo pri življenju in delu v zavodu. Izkazalo se je, da je osebna angažiranost zaposlenih izjemnega pomena, saj le tako lahko dosežemo dobre rezultate.

Želimo vam prijeten sprehod po Tončkinih stopinjah in upamo, da vam bo uspelo pobrati vsaj droben kamenček s Tončkine poti.

Nadja Gantar
direktorica

1968

do

1978

V prvem poročilu o delu Demonstracijskega eksperimentalnega centra za dnevno varstvo in delovno usposabljanje duševno prizadete mladine v izgradnji je bil **namen ustanovitve** centra opredeljen takole:

»DEC je prva ustanova v Sloveniji, ki rešuje problematiko zaposlitve in varstva duševno prizadetih mladostnikov, ki ne dosegajo zahtevane ravni za šolanje in poklicno usmerjanje na posebni osnovni šoli. Do sprejema v DEC so gojenci* živeli v krogu domače družine brez možnosti za razvoj svojih preostalih zmožnosti in brez vsake perspektive ... Vsa prizadevanja so usmerjena prvenstveno v socializacijo in primerno zaposlitev gojencev, s čimer se bodo mogli vključiti v družbo ostalih ljudi in prispevati večji ali manjši delež k vzdrževanju samega sebe ... Gojenci se zaposlujejo po rednem in izrednem programu. Redni program načrtno razvija individualne psihofizične sposobnosti gojencev, izredni pa predvsem delovne navade, delovno disciplino, vztrajnost in ročno spretnost gojencev ...«

(Poročilo o enoletnem delu, dr. Anica Kos)

V okviru rednega programa so se uporabniki usposabljali in razvijali delovne veščine za izvajanje različnih **zaposlitvenih tehnik**: pletenje, ročno šivanje, oblikovanje iz plastelina, vitkanke, lepljenke, mozaik, izžiganje s pirografom. Nastajali so priložnostni izdelki – slike, igrače iz blaga ... Uporabnike so uspešno usposobili za šivanje na šivalni stroj. Tako so od leta 1971 po naročilu vzgojno varstvenih zavodov šivali prevleke za očeje, hlačke za dojenčke, vreče za perilo in garderobne vrečke ter robili kuhinjske krpe. Razvijali so veščine za opravljanje različnih ročnih del. V tehniki tkaničenja in vezenja z različnimi vbodi so nastajali prtički in drugi izdelki.

Zelo uspešni so bili na področju izdelovanja voščilnic, uporabljali so različne materiale - papir, usnje, furnir. V letu 1972 so zabeležili izjemno količino narejenih izdelkov – 4.267 kosov. Tedaj je stekla tudi prodaja v Mladinski knjigi, Cankarjevi založbi in Nami. Že od vsega začetka je bilo izdelovanje mozaikov iz semenja ena od zanimivejših delovnih tehnik. »Semenke« so bile vseskozi prepoznaven izdelek, ki so ga tekom let tehnološko in oblikovno izpopolnjevali ter v prvih dveh desetletjih beležili dobro prodajo. S trženjem slik so pričeli leta 1972.

»Blaga, nit...adgis, vrulke, krpe«

»Zrna do zrna - semenka«

Leta 1969 je pričela delovati mizarška delavnica, ki se je skozi desetletje izpopolnjevala tako v smislu strojne opreme kot kvalitete izdelkov. Prvo prodajo izdelkov beležimo od leta 1970 – stoli, pručke, dvojne lestve, zabojčki, košarice za kruh, zmajčki – turistični spominček.

Uporabnike so usposabljali tudi na področju oblikovanja raznih predmetov iz gline. Pri uvajanju jim je leta 1969 s strokovnimi nasveti in demonstracijo delovnih postopkov priskočilo na pomoč Keramično industrijsko podjetje. Uporabljali so naslednje tehnike: oblikovanje po modelih - pepelniki, emblemi Društva za pomoč nezadostno razvitim osebam, zmajčki; prosto oblikovanje gline - servietni obročki, posodice za jajčka, obeski; odtiskovanje izdelkov s pomočjo mavčnih kalupov - škofjeloški kruhki. Izdelki so bili žgani in glazirani.

* Prišlo je do sprememb v terminologiji gojencev – varovancev – v sedanji terminologiji se uporablja izraz uporabnik.

1968

1978

„Žito žige...“

Delo po izrednem programu je zavod opravljal v **kooperaciji** z nekaterimi podjetji, ki so nudila dokaj velik izbor dela. Sestavljali in pakirali so plastične in lesene predmete, za Kolinsko, tovarno hranil v Ljubljani so pakirali žvečilne gumije (pričetek 1969), tovarna Volnenka jim je ponudila pretikanje deklaracijskih kartončkov z nitko, s tovarno Totra so pričeli sodelovati leta 1972 – odtiskovali so kartončke za vezalke. Istega leta so vzpostavili sodelovanje s tovarno Velana - odtiskovanje kartončkov in pretikanje deklaracijskih kartončkov z nitkami. Leta 1972 se je pričelo tudi dolgoletno in zelo uspešno sodelovanje s tovarno Rog. Zanje so opravljali razrez in lepljenje zaščitnih trakov za kolesa, razrez in dodelavo kablov za razsvetljavo koles, kompletiranje torbic za kolesa ter izdelovanje plastičnih opasic. V letu 1973 se pojavijo prvi poskusi uvajanja kartonažnega dela. Naročila jim je nudila Mladinska knjiga in obrtnik Marjan Okorn.

Pomen sodelovanja z zunanjimi naročniki so opredelili takole: »Za zelo pozitivno plat izrednega programa smatramo možnost, da lahko delo razstavimo na posamezne faze, ki jih gojenci opravljajo po principu dela po tekočem traku, kjer opravljajo manj zmožni gojenci manj zahtevne in bolj zmožni bolj zahtevne faze. Ob dobri organizaciji dela po izrednem programu je mogoče uspešno zaposliti vse gojence, doživljanje uspeha pa pomeni zanje močno stimulacijo za nadaljno delo.« (Poročilo o enoletnem delu, dr. Anica Kos)

Pri uvajanju in sami organizaciji dela je bistveno pripomogla poglobljena študija WORK FAKTOR sistema, za katerega je pravico do uporabe zavod pridobil leta 1974.

Po prvih letih dela je bilo zaznati postopno uveljavljanje novih usmeritev: »Pri zaposlovanju varovancev je obstajala tendenca po kooperantskih delih in manj po izdelavi lastnih proizvodov.« (Poročilo o delu v letu 1976, Pavel Smolej). Od leta 1975 so za izvajanje programov pričeli uporabljati novo terminologijo: kooperacija. Že navedenim kooperantom so se pridružili nekateri novi, kot npr. Kartonažna tovarna – TOZ papirna konfekcija – sestavljali so križne vloge, mape z mehaniko, lepili kartone za elastiko. Zaradi prekomerne zasedenosti z delom se je prvič pojavila potreba po sodelovanju med podobnimi institucijami - delo so ponudili in kasneje tudi sodelovali s Klinično bolnišnico za psihiatrijo. Za tovarno Žito so pakirali nagradne pakete za igro Vali. Dolga leta so sodelovali s tovarno Ilirija – Vedrog, zanje so pakirali razne artikle v PVC vrečke - krpe in termobant. Z nekaterimi obrtniki, predvsem s Slavkom Okornom, so na področju kartonažnega dela lepili različno embalažo. Škatle Micropore lepimo že od daljnjega leta 1975.

Ob zaključku desetletja je bilo zaznati dobro sodelovanje z OZD, saj so odgovorni delavci z njihove in naše strani delo vestno opravljali, skrbeli za kvaliteto dela, dobavne roke, inventurno stanje in podobno. Oblikoval se je odnos zaupanja in zanesljivosti.

Izdelovanje izdelkov v lastni režiji: redni program se je vseskozi razvijal, med zaposlitvenimi programi so izvajali selekcijo in opravljali le tiste, ki so s svojo kvaliteto ustrezali zahtevam trga. Izdelki so nastajali predvsem po naročilu. Na področju dela z lesom so za ljubljansko tržnico izdelovali prodajne police, pleskarske stolice in lestve so uspešno prodajali obrtnikom, zanimivo pa je bilo tudi izdelovanje testnih izdelkov za Zavod za produktivnost dela. Ohranjali so tudi šiviljsko delo za vrtee. Ustvarjalnost delavcev in uporabnikov se je izrazila predvsem pri izdelovanju semenk in voščilnic.

Skozi vse obdobje so delavci izkazovali veliko pripravljenost za iskanje možnosti prilagajanja novim potrebam, ki so se porajale v procesu dela in sobivanja.

„Člona tako in drugače“

„Kooperacija...“

Francka Jakič

1979

do

1988

Delo pod posebnimi pogoji je potekalo v **dveh delovnih enotah**, kjer so bile za potrebe dela formirane po tri skupine: na Kržičevi (pretežno za tovarno Rog in Kartonažno tovarno) in v Šiški za ostala dela. Enota Šiška je bila obremenjena z veliko menjavo del in raznovrstnostjo za različne kooperante. Najzahtevnejše so bile faze pri kartonažnih delih. V poročilu za leto 1979 je zabeleženo, da so uporabniki glede na svoje sposobnosti in zahteve kooperantov zmogli do 50 različnih faz dela. Poleg kartonažnih in drugih del za obrtnike (npr. za Okorn, ki je še vedno naš kooperant), Cankarjeve založbe, raznih pakiranj za Ilirijo-Vedrog, so potekala intenzivna dogovarjanja s tovarno Totra za pakiranje ščipalk za perilo. Lastni program je bil vezan na izdelavo voščilnic, semenk, lesna delavnica je imela izredno veliko naročil za lestve, stolice in okvirje. Uporabnice so se usposobile za strojno šivanje ter izdelovale prevleke za ležalnike v vrtcu in robile brisače. Vzporedno s kooperacijami in lastnim programom so se uporabniki redno vključevali v kurirska dela, pomoč pri transportu, delo v kuhinji.

„Nabdolenje“

V letu 1982 se je odprla **nova enota v Mostah** na Zaloški, z njo pa težnja, da bi bile posamezne enote nosilke posameznih kooperacij. V času pomanjkanja razpoložljivih del so si enote med seboj solidarnostno pomagale. Zaradi zagotavljanja še boljše in pestrejše ponudbe se je vzpostavilo sodelovanje z Unitasom, Avtomontažo, Tobačno tovarno, Lekom. V letu 1983 se pojavi potreba po enoti na Viču, ta pa je bila realizirana skoraj dvajset let kasneje. Pomembna **novost** so bile **delovne skupine** uporabnikov, ki so delale zunaj závoda. Dela, ki so jih opravljali, pa so bila: spravilo kurjave, pakiranje revij (Zbornika), odmetavanje snega. Zelo se je povečala ponudba razpoložljivih kartonažnih in montažnih del. Zagotavljala so jih že prej omenjena podjetja, predvsem pa obrtniki: oba Okorna, Jovan, Posel, Mobo – Mrgon, Lebničnik, Vrtačnik, Nagode in Brozovič. Zaposlitev enega od uporabnikov v Avtomontaži pa je bila zaradi njegovih specifičnih vedenjskih težav kratkotrajna. Vsa leta, do »zgodovinskega leta 1985«, kot takratni direktor poimenuje **prelomno leto**, so bili uporabniki dobro zaposleni, njihove nagrade pa vzpodbudne. Z ustvarjenimi sredstvi so se najprej pokrili materialni stroški dela, rezervna sredstva so bila v približni vrednosti dveh mesečnih nagrad uporabnikov, 5% ustvarjenih sredstev je bilo za skupno porabo: čajanke, plesi, izleti, ostala ustvarjena sredstva pa so bila izplačana v obliki nagrad.

1979

1988

Leto 1985 je bilo prelomno v več smereh. Delovni in materialni pogoji dela so se bistveno spremenili z **dograditvijo novega objekta na Vodnikovi 56**. Zavod je postal usposobljen za organizacijo vseh temeljnih oblik družbenega varstva za odrasle zmerno in težje prizadete osebe.

Kljub pripravam na odprtje novih prostorov v Šiški, uvajanju novih sodelavcev, odprtju manjše **delovne enote** v kleti hiše v **Zeleni jami**, so bili uporabniki zaposleni z deli za pet podjetij in za štiri privatnike. Poleg tega smo izvajali tudi nekaj lastnega programa, to so bili izdelki iz lesa in likovni izdelki.»

„Človek - stroj“

V obdobju do leta 1988 beležimo izredno dobro zaposlenost. Večkrat je bilo potrebno delovne skupine organizirati tudi popoldne in preko vikenda, zainteresirani uporabniki pa so delo odnašali celo domov. Z delom je pričela tudi kovinarska delavnica s prilagojenimi delovnimi postopki in stroji. Dela so bila po zahtevnosti razdeljena na težavnostne stopnje od enostavnih do splošno montažnih del, pa vse do profesionalnih delavnic, npr. mizarska, šiviljska, likovna in deloma kovinarska. Poleg proizvodnih del so uporabniki opravljali še celo vrsto del, pomembnih za zavod: pomoč pri čiščenju prostorov, pomožna dela v kuhinji, pralnici, pri transportu, urejanje vrtov in zelenic, upravljanje s telefonsko centralo. Izdelovali so preko 30 različnih izdelkov ali polizdelkov za 11 tovarn in 9 do 11 obrtnikov. Pomembno je bilo sodelovanje z Rogom, Šumijem, Totro, Iskro in Saturnusom.

Andreja Štajer

1989

do

1998

"Mačon"

V poročilih za to desetletje lahko preberemo, da je bilo velikokrat toliko dela, da smo "udarniško" zaključevali pošiljke tudi popoldne in kakšno soboto, so pa bili tudi dnevi, ko dela ni bilo.

Leta 1991 smo na Zaloški cesti odprli **trgovinico Mačon**. V njej so bili na ogled in nakup razstavljeni izdelki našega lastnega programa: vezene voščilnice (za katere smo dve leti prej prejeli priznanje Gospodarske zbornice), ročno tkani izdelki, lestve ...

V prvi polovici leta 1991 smo sodelovali s 26 različnimi podjetji, na koncu leta pa jih je ostalo le še 12. Izgubo jugoslovanskega trga smo krepko občutili tudi v našem zavodu.

Leta 1993 smo naročili in sestavili **prve »stavilililike« statve**.

Sproščeno in delovno vzdušje v tistem času je v našem zavodu vzpodbudilo tudi številne inovacije. Za didaktično igro (na fotografiji) smo dobili nagrado (Urada vlade za invalide in bolnike) za inovacijo.

Nastalo je tudi več inovativnih izdelkov, ki sicer niso dobili nagrade, a so izjemno pomembni za naše delo. Pavel Smolej, takratni direktor, je ustvarjalnosti, če je bila združena z odgovornostjo, dal vso svobodo.

"Pripravljam"

"Ni bil en sam"

Če se je ugotovilo, da se je za določeno proizvodno delo potreboval

pripomoček, si odšel v takratno kovinarsko ali pa mizarško delavnico, povedal inštruktorjem, kaj potrebuješ, sodelavci so nato najprej izdelali prototip, ga po povratni informaciji po potrebi prilagodili, potem pa naredili potrebno količino pripomočkov, ki so našim uporabnikom olajšali sestavljanje. Pravo timsko delo.

Če je imel kateri od fantov črne prste, si vedel, da dela v kovinarski delavnici, kjer so v štirih fazah sestavljali kovinske ščipalke za zavese. Vsak je delal fazo, za katero je bil sposoben in se je nato z mentorji za to fazo usposabljal.

Po vsej hiši in tudi po enotah smo sestavljali kemične svinčnike. Delo, s katerim je bila lahko zaposlena vsa delavnica. V skoraj desetih letih smo jih sestavili, pregledali, spakirali in odpremili toliko, da bi lahko vsak Slovenec dobil 8 "kulijev"! Lahko izračunate sami.

Enota Bežigrad se je leta 1995 preselila v nove sodobne **prostore na Vojkovi**. Istega leta je enota Moste dobila nove **prostore na Pokopališki ulici 11**.

1989

1998

„Prilije roke“

„Nigama, lepimo, zlagamo“

V proizvodnem procesu je bilo več celoletnih pogodb in manj kampanjskih naročil. To leto je bilo za vse uporabnike dovolj primerne dela.

Leta 1997 smo na novo pridobili atest za lestve.

Imeti mizarstvo delavnico v zavodu je postalo zelo priročno. Potrebuješ dodatno polico v omari? Malo mizico za čitalnico na balkonu? Okvir za priznanje uporabniku? Letvice za izdelavo dekoracije? Ptičjo hišico? Pručko za noge na predlog delovne terapevtke? Odgovor: za vse to poskrbijo v mizarstvu delavnici!

„Pod kotom“

„Še enkrat prilije roke“

Konec te dekade je bil naš **zavod star 30 let**. Predstava, ki so jo celo leto pripravljali delavci VDC-ja, uporabniki in profesionalci v Cankarjevem domu, je bila popolna in nepozabna. Naš uporabnik pa je za to priložnost naredil več sto ptičkov iz gline.

Vessna Janežič

1999

do

2008

"Velika poročevanja, veliko dela"

V tem obdobju smo bili "dobro pokriti" z različnimi zaposlitvami za naše uporabnike. Glede na veliko ponudbo del smo se odločili za **širjenje kartonažnega programa**. To je v začetku vključevalo predvsem učenje in prilagajanje delovnih faz sposobnostim uporabnikov, večjo fleksibilnost in sodelovanje med delovnimi enotami. Narejeni so bili prvi koraki pri širjenju programa in razmišljalo se je o samostojni delovni enoti.

Zelo uspešno je bilo to obdobje za mizarski program, predvsem se je izdelovalo dvostranske lestve vseh dimenzij, poleg tega pa še manjše in unikatne izdelke iz lesa, npr. pasjo uto, izdelano po željah kupca, seveda ob upoštevanju kvalitativnih standardov priznanih pasjerejcev.

"Malo po malo, bo nekaj nastalo"

Ta čas zaznamuje večji poudarek na **razvoju lastnega programa**, vendar ne samo v likovni, tkalski, mizarski in tiskarski delavnici. S pomočjo likovnice so se oblikovali programi in izdelki, ki so bili razdeljeni na posamezne delovne faze, vključevali pa so večje število uporabnikov iz vseh enot. Predvsem so bili kvalitetna zaposlitev v času pomanjkanja kooperantskih del – glineni izdelki, voščilnice, tkano blago in izdelki, ročno izdelovanje papirja ipd.

V letu 2006 smo v zavodu zaposlili prvega tehnologa, leta 2007 pa je bila **odprta lesna delavnica**, ki je pomenila uspešno širitev mizarskega programa.

"Lesno je lepo"

Novost v tem obdobju je **integrirana zaposlitev** v trgovinskem podjetju Bauhaus in v kuhinji našega zavoda. Zaposlenih je bilo prvih pet uporabnikov, ki so imeli najboljše možnosti za uspeh.

Prve oblike podporne zaposlitve so se pričele v sedemdesetih in osemdesetih letih v ZDA in Kanadi. V našem zavodu smo začeli z uvajanjem integrirane zaposlitve v začetku leta 2000. Pod skrbnim vodstvom strokovnega delavca so se uporabniki uvedli v delo in bili lepo sprejeti med redno zaposlenimi delavci v podjetju izven zavoda. Delovna mesta so bila opredeljena s sodelovanjem med poslovodjo in mentorico, ter prilagojena tudi potrebam trgovine.

To je oblika podporne zaposlitve, ki omogoča individualnost, upoštevanje vsakega posameznika kot edinstvenega, omogoča dostojanstvo in spoštovanje posameznika, samoodločanje in razpolaganje z nagrado, ki je praviloma večja. Stopnja, obseg in vrsta podpore, ki je nudena na delovnem mestu, je odvisna od posameznikovih potreb, sposobnosti in situacije zaposlitve.

Uporabnik pridobiva na ekonomskem in socialnem področju, ker je integriran v običajno delovno okolje. Pravice in dolžnosti uporabnikov izhajajo iz pravic in dolžnosti, do katerih so upravičeni kot uporabniki VDC-ja in iz pravic in dolžnosti, do katerih so upravičeni kot zaposleni v trgovski hiši. Z novimi izkušnjami uporabniki pridobivajo samozavest in zaupanje vase.

Janja Meško

"Prodajalec cvetja"

1999

2008

**STORITVE
KOT
OBLIKA
ZAPOSLOTITVE
UPORABNIKOV**

STORITVE KOT OBLIKA ZAPOSLOTITVE UPORABNIKOV

V zavodu smo se občasno srečevali s pomanjkanjem proizvodnih del. Tudi to je eden od razlogov, da smo pričeli z iskanjem novih področij za delo naših uporabnikov, zaposlitve, ki bi jih uporabniki lahko opravljali v našem zavodu. **Poimenovali smo jih storitve na nivoju zavoda.** Same aktivnosti potekajo v matični enoti v Šiški, vanje pa se vključujejo uporabniki iz vseh enot dnevnega varstva.

Izhodišče za iskanje zaposlitve je vedno uporabnik in ne program, saj smo izhajali iz posameznika, njegovih interesov in sposobnosti izvedbe aktivnosti. Vedno je bila predhodno narejena ocena same izvedbe aktivnosti, potekal je proces učenja novih spretnosti, narejena je bila prilagoditev okolja, oprema z ustrezno zaščitno delovno obleko in oburviyo.

Ugotovili smo, da uporabniki izražajo velik interes po vsakodnevni aktivnostih, ki so jim dobro poznane iz domačega okolja in pri katerih lahko dobijo potrditev, ne samo v obliki nagrade, temveč tudi na ta način, da dobijo vlogo in svoje mesto v skupnosti, v kateri bivajo in delajo.

Delo uporabnikov v storitvah vodijo zaposleni na posameznih področjih (čistilke, perice, delovni inštruktorji, vzdrževalci, gospodinjeci, receptorka), strokovno spremljanje pa zagotavlja strokovna delavka - delovna terapevtka.

„Brez samokalnice ne gre“

„Zloženo, lepo narejeno“

I. 2003

Delo v **zelenem programu** (pletje in zalivanje cvetja v okrasnih gredicah, zasaditev balkonskih kotič, pomoč pri obrezovanju žive meje, pozimi odmetavanje snega)

I. 2005

Delo v **strežbi** (priprava pogrinjkov, serviranje hrane in pospravljanje posode, občasno pomivanje posode v pomivalnem stroju)

I. 2010

Sodelovanje pri **lažjih administrativnih delih** (kuvertiranje, zgibanje, raznašanje pošte po hiši, dnevno odnašanje pošte na bližnjo pošto, delo v knjižnici za uporabnike)

Delo v **pralnici** (zlaganje brisač, slinčkov, plen in razvažanje po oddelkih, odvažanje košev s perilom v pralnico)

Delo: **čiščenju** (pometanje stopnišča, sesanje, ločevanje odpadkov, pometanje in pomivanje sob, razkuževanje držal)

Sodelovanje pri **lažjih vzdrževalnih delih**

I. 2011

Delo v **avtopralnici** (zunanje in notranje pranje službenih avtomobilov in avtomobilov zaposlenih po predhodnem naročilu).

Magda Smolej

„Pogrinjek vsija“

„Pomoč tajnica“

2003

**DANES
IN
JUTRI**

„Sterilno“

„Zelo razpisno“

Sodobna informacijska družba, nove tehnologije in s tem novi proizvodni procesi imajo na življenje invalidov vsaj tri bistvene vplive. Na eni strani nove komunikacijske možnosti in ostali, tudi elektronski pripomočki, ki invalidom omogočajo lažje vključevanje v družbo, tako s socialnega kot povsem fizičnega vidika, na drugi strani pa nove tehnologije izpodrivajo številna tradicionalna, ročna dela, tako po njihovem obsegu in številu kot po ceni za opravljeno delo. Posledično je tudi cikličnost posameznih del večja, saj tehnologije omogočajo hitre izdelave produktov, ki se tako ne delajo več na zalogo, temveč samo določeno obdobje v koledarskem letu. Trg zahteva hitro odzivnost, kar je pri populaciji oseb z motnjo v duševnem razvoju (v nadaljevanju OMDR) pogosto težko zagotoviti.

Ne glede na zgoraj omenjena dejstva nam je v VDC Tončke Hočevar v zadnjih letih uspelo pridobiti in ohraniti kar nekaj del, kjer opravimo le del ali samo eno fazo v izdelavi določenega izdelka za določenega naročnika (t.i. kooperantsko delo). To nam uspeva s pogosto in odkrito komunikacijo, predvsem z novimi naročniki, ki tako lažje spoznajo naše posebnosti in možnosti ter se nam kasneje tudi lažje prilagodijo. Dela, ki jih opravljajo naši uporabniki, so povezana z različnimi oblikami pakiranja in sestavljanja raznovrstnih izdelkov.

Zavedamo se tudi pomena izdelkov, ki odražajo individualno noto posameznika in imajo večjo sporočilno vrednost kot industrijski izdelek. Zato širimo trend čim večjega vključevanja uporabnikov v izdelke, ki jih v celoti naredimo, tržišimo in prodamo na trgu sami (izdelki lastnega programa). Pri tem je nujna postopnost, tako pri uporabnikih, ki so dolga leta opravljali samo določena kooperantska dela, kot pri zaposlenih, ki skupaj z uporabniki razvijajo sedaj povsem nove izdelke in pristope k zaposlitvi uporabnikov.

Na zaposlovanje OMDR v zadnjih v letih pomembno vpliva tudi družbena odgovornost. Posamezniki in podjetniki se zavedajo, da je tudi za njihovo vključevanje v družbo pomembna družbena odgovornost, ki jo lahko neposredno izkazujejo z nakupom izdelka ali zagotavljanjem dela OMDR. Na obseg večje družbene odgovornosti, zaposlenosti in s tem vključevanja OMDR, bi lahko prispevala tudi zakonodaja s konkretnimi spodbudami.

Gregor Rozman

DELO IN IZDELKI LASTNEGA PROGRAMA

Danes nudi zavod 252 mest za vključitev v dnevno varstvo na petih lokacijah na območju Ljubljane. Vsaka enota ima različne delavnice in programe, kjer nastajajo raznovrstni izdelki, ki pa se na trgu ponujajo pod skupno blagovno znamko VDC Tončke Hočevar. Z željo in namero, da ta ponudba postane bolj zaokrožena, enotna in povezana ter s tem bolj prepoznavna in celostna, se je v letu 2010 oblikovala Komisija za izbor in potrditev izdelkov lastnega programa, ki se srečuje nekajkrat letno in iz predloženih novih izdelkov naredi izbor in potrdi izdelke za prodajo ter tako usmerja in oblikuje ponudbo zavoda kot celote. V letih 2011, 2012 in 2013 je bilo skupaj predloženih 92 novih izdelkov, potrjenih pa 70. Pri izboru izdelkov se zasleduje in upošteva razmere, potrebe in trende na trgu, ocenjuje se estetski, likovno-oblikovni izgled izdelka, končni kriterij za potrditev izdelkov za prodajo pa je dovoljšen delež uporabnikovega dela v celotnem procesu izdelave. Pri načinu izdelave in izbiri materialov sledimo načelu prijaznosti do okolja in človeka. Spodbuja se sodelovanje med enotami in delavnicami v smislu sodelovanja in delitve faz dela med različne delavnice ter v dopolnjevanju in kombiniranju različnih materialov oz. polizdelkov posamičnih delavnic v končni izdelek. V prihodnje bomo izdelke razvijali v smeri čim večjega vključevanja izraznosti in motivov naših uporabnikov v različnih materialih. Tako bodo svetovi naših uporabnikov lahko pokukali skozi izdelke in jim dali svojevrsten izgled, s katerim bo ponudba zavoda na trgu prepoznavna in edinstvena. Naši izdelki ne morejo konkurirati sodobnim množičnim proizvodnjam, pripovedujejo pa vsak svojo zgodbo, za njimi je polno obrazov, truda in vztrajnosti in kot taki si utirajo pot do svojega mesta na trgu.

V likovno-keramični delavnici v Šiški iz kroglic in polžkov nastajajo barvite skodelice, posodice, krožniki ter razni drugi drobni izdelki (pučki, obeski za ključke, mački, novoletni okraski...), ki navdušujejo vse generacije in z ročno poslikanimi motivi uporabnikov prebujajo naše že zdavnaj nekje zakopane pravljичne svete. Keramični izdelki so dobili tudi embalažo, ki so jo izdelali v lesni delavnici. V enoti Bežigrad iz glin nastajajo lični in uporabni izdelki: lučke, milniki, čebulniki, posodice, krožniki.

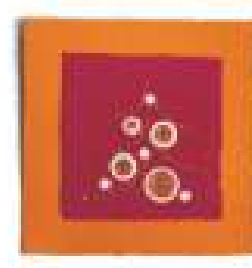
2009

Ker se je prodaja lestev zaradi razmer na trgu zmanjšala, se proizvodni program v lesno-mizarški delavnici temu prilagaja. Stojala za sušenje so postala pravi prodajni hit. V zadnjem letu smo pričeli razvijati drobno leseno embalažo, primerno za raznovrstne izdelke iz medu, čokolade, ponudbo smo popestrili z novimi ptičjimi hišicami, pladnji, vozički za shranjevanje, ...

Drobna embalaža iz lesa je v letu 2013 pri Obrtni zbornici Slovenije dobila pozitivno mnenje in pridobila certifikat domače obrti.

Voščilnice so izdelane v različnih tehnikah in vsako leto novih motivov. V enoti Vič nadgrajujejo ročno izdelan papir. Za voščilnice in drobno embalažo iz ročno izdelanega papirja smo pri Obrtni zbornici Slovenije v letu 2013 dobili pozitivno mnenje in pridobili certifikat umetnostne obrti.

Pa še ročno tkani izdelki, šali, torbe, ročno vezeni izdelki, oblečeni obešalniki, kvačkane kape, pleteni šali, ročno potiskani predpasniki, ... ponudba je bogata, barvita ter kakovostna in naši ročno narejeni izdelki se na trgu ponosno postavljajo ob bok izdelkom različnih profesionalnih ustvarjalcev.

Veliko vaje, potrpežljivosti in strokovnega usmerjanja je potrebno, da nastane kakovosten končni izdelek. Zato tu nikakor ne smemo pozabiti zapisati in poudariti, da so tu ključnega pomena strokovni delavci in mentorji v delavnicah, ki vodijo in uporabnikom prilagajajo procese dela in posamezne faze, jih usposabljujejo ter z lastno ustvarjalnostjo in zagnanostjo vedno znova srujejo izboljšave in nove izdelke.

Dolgoletna in bogata pot VDC Tončke Hočevar je sestavljena iz resničnih zgodb prav vseh, ki so bili oziroma so soudeleženi ter delujoči v Centru. Vse te zgodbe so na tak ali drugačen način vtpane v naše izdelke ter storitve in upamo, da smo jih s predstavitvijo v tem zborniku uspeli podeliti z vami.

Mateja Rudolf

2009

**"ČUD(EŽ)NA
DEŽELA"**

**SLIKARSKO-
KERAMIČNI
ATELJE**

"ČUD(EŽ)NA DEŽELA" SLIKARSKO-KERAMIČNI ATELJE

Nekje stoji velika hiša. V hiši je mnogo prostorov. Prostori se med seboj razlikujejo. Vsak prostor ima vrata. ... Se spomnite zgodbe o Alici, ki je padla skozi zajčjo luknjo in pristala v čudežni deželi. ... Taka zajčja luknja so ta vrata. Skoznje padeš v ČUD(EŽ)NE prostore. Prostore v katerih se dogajajo ČUD(EŽ)NE stvari. En sam tak prostor ima luknjo (beri vrata) skozi katero(a) se znajdeš v barvitom svetu in z vonjem po vlažni glini. Tukaj skoznje je pred desetimi leti, najprej padla prva Alica, nato, pa se ji je pred štirimi leti pridružila še druga. V prostoru ni ljudi, kot ste jih vajeni, tu so drugačni ljudje, lahko bi jih poimenovali snovalci - ustvarjalci. Tukaj se preko lanenih platen razlivajo barvne lise in spacajos barvni madeži, ki se stapljajo v podobe DEBELUŠK. Stasita dekleta, za katera se vam zdi, da ste jih nekje že srečali. Videli ste jih v mestu, ko ste odšli po nakupih, na sprehodu, po poti preko cvetočega travnika, videli ste jih udobno zleknjene na salonski zofi, ali pa se je katera izmed njih peljala s kolesom mimo vašega okna. Najverjetneje, pa ste jih videli na **razstavi mrzlega februarja leta 2011**, kjer jih je obiskala tudi takratna prva dama Slovenije. Neskončno zadovoljne so bile z lastnimi podobami in v soju občudujočih pogledov navdušenih obiskovalcev. Seveda te dame niso same. V prostoru bi umrle od dolgočasje, če jim ne bi kalile ljubega miru mlajše frklje, učiteljice, optičarke, guvernante, nečimrnice, vizažistke, navihanke, ki neumorno skačejo s slikarskega platna na platno, tako hitro, da vidimo le njihove kuštrave glave. Skromne, pa niso te smrklje. Kar naprej vandrajo z razstave na razstavo. Najprej so se vvažičkale **leta 2007 in nato 2010**, vmes in potem, pa se predstavljajo kar tu in tam.

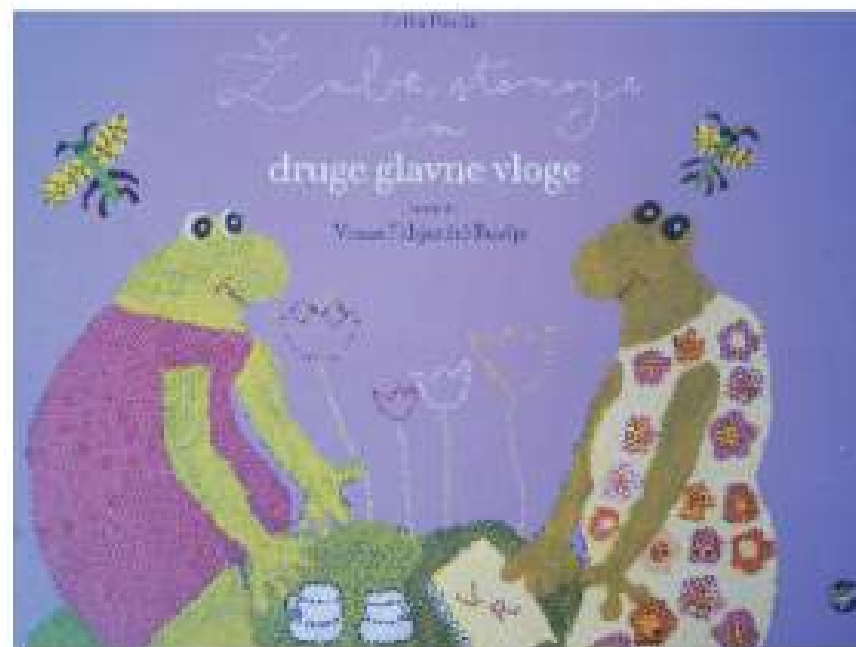
O ČUD(EŽ)NOSTI prostora se lahko prepričate, ko zaslišite skrivnostne zvoke, ki zvenijo kot ptičje petje. To je petje ptic brez peruti in brez perja, ki nikoli ne bodo poletele. Ujete so v keramičnih kletkah, izdelujejo jih roke, brez katerih ne bi bilo teh krasnih prebivališč za ptice.

Roke, ki v svojih dlaneh sučejo glinene kroglice, jih združujejo v kupolaste oblike, nato, pa te kupole gorijo v ognju, se nato ohladijo in nazadnje otdijo, kot kamni.

Skodelice, ki so prišle iz vroče peči, so pripravljene na vroči čaj in dišečo kavo. Prav vsakdo bi ne pil iz tega posodja, kjer vam po čaju brodirajo sluzaste žabe, vaši kavi dvigujejo usedlino zaljubljene žirafe in kjer pod gladino cvetijo bele margeritke. Včasih te skodelice in sklede sklenejo medsebojni dogovor, zapustijo prostor, vse naenkrat in se družijo neke drugje. Nazadnje so se družile **spomladi leta 2012 v Skrini na Bregu Ljubljance.**

Ponoči ptice v tem prostoru utihnejo in takrat se zasliši žabje regljanje. Predirljivo, neumorno sredi zlovesče teme grizejo črvi, lazijo stonoge, se plazijo mački išoč miši. Vse je tako noro, da bolj ne bi moglo biti, in bi ne verjeli tega, kar tukaj pišemo, če se ne bi prepričali na lastne oči in slišali na lastna ušesa. Zagotavljam vam, da ni bolj norega sveta, kot je ta tukaj. Prav nič ni običajno in vsakdanje, vse je postavljeno na glavo in vse je neobičajno. Vsa ta naštetá golazen je povrhu še pikasta. Pika pri piki. Svet tega še ni videl. Sem in tja se spravi skupaj, se udeleži kakšne prireditve, samo sebe razstavi ali pa skoči v kakšno knjigo, kot je to naredila **aprila 2011 in pristala v Sanjski knjigi**, ter z njo potovala na **Frankfurtski knjižni sejem**. To bi bilo še vse nekako v mejah normale, če ne bi osvojila še mesta v **stalni Zbirki slovenskih ilustracij**. Od takrat se je razmnožila po vseh slovenskih knjigarnah, pa kar ni hotela ostati tam. Preko računalnika je napadla še svetovni splet in končala na **konferenci Informacijske družbe v letu 2013**.

2009

Svetloba računalniških monitorjev, pa ne privlači samo pikastih mačk, ampak se mednje vrinejo tudi animirane žabe. Tista žaba, ki plava v virtualnih vodah, skače po virtualnih lokvanjevih listih, doživlja vse štiri letne čase v virtualnem svetu. Prebrisanka, ki jo je ustvarila, nas vseskozi zavaja. Takoj na začetku nič ne vemo, kaj bo nastalo iz krožnice ali elipse, ki ju postavi na sredino ekrana in jima dodaja neskončno število krogov, kvadratov, trikotnikov in krivulj. Končno se vse izide, tako kot se mora, v več sto sličicah, ki vam povzročajo vrtoglavico, ko zaplešejo divji ples, ena z drugo in vam razkrijejo skrivnostno zgodbo. Spomladi, **v letu 2014 bo žaba zaplavala v Galerijo**, kjer se bo šopirila s svetlečega monitorja.

Vso to zmedo, glasnost in razgrajanje, umirijo cvetovi, ki so vsaj tiho, a kljub temu pisano barviti. Teh cvetov ni videti v nobenem vrtu, prav tako ne cvetijo na nobenem travniku in jih ni moč kupiti v cvetličarni. Te Florine podobe lahko vidite le v tej ČUD(EŽ)NI deželi, v tem malem prostoru. **Kmalu bo tudi to cvetje okrasilo galerijo.**

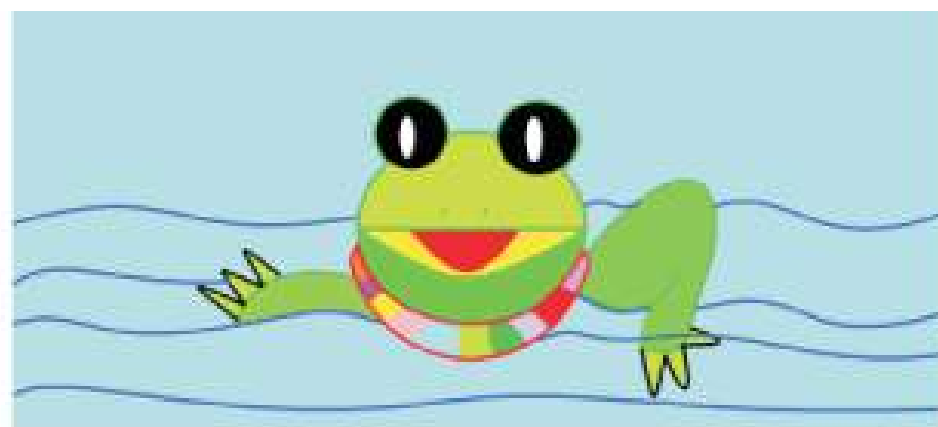
Mali prostor, ki pa je vseeno velik, zaradi svoje velike zgodbe, ki še ni končana in se v tej hiši s temi prostori in vrati še vedno nadaljuje, ta prostor skriva svojo skrivnost, ki jo podati samo najbolj radovednim in tenkočutnim obiskovalcem.

Erika Pavlin

Pojasnilo:

Likovni začetki se beležijo že v prvih letih zavoda. Konec osemdesetih let je postalo likovno snovanje bolj usmerjeno, z načrtno zaposlitvijo osebe z likovnega področja. Prva likovna delavnica v zavodu je bila uradno ustanovljena leta 2000.

V zgornjem tekstu pa je opisan likovni atelje, v katerem ustvarjajo uporabniki z mentoricama v slikarskem in keramičnem programu in kjer so navedene skupinske in samostojne razstave ter ostali dosežki zadnjih let.

...Toněki

na

pot ...

Naslov:
...Tončkina pot...
45 let
Zbornik zaposlitev VDC Tončke Hočevar

Avtor:
Varstveno delovni center Tončke Hočevar (v nadaljevanju VDC Tončke Hočevar)
Nosilec avtorskih pravic:
VDC Tončke Hočevar
Avtor slike na naslovnici:
Pavel Franz

Izdal in založil:
VDC Tončke Hočevar
www.vdc.si, info@vdc.si

Oblikovanje:
Erika Pavlin, Mateja Rudolf

Grafično oblikovanje in tisk:
Somaru d.o.o.

Naklada: 800 izvodov

brezplačni izvod

Zamislite si človeka, ki vozi kolo. Kdorkoli že je, o njem lahko izrečemo tri trditve.
Vemo, da je enkrat nekje zajahal kolo in se pričel premikati. Vemo, da se bo nekje prenehal premikati in bo sestopil.
Najpomembnejše pa je, da če se bo v katerikoli točki med začetkom in koncem prenehal premikati, bo padel.
To je metafora za življenje kateregakoli bitja, pa tudi vsake družbe.

William Golding